

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijns-
gezondheidszorg, NIVEL, postbus 1568 3500 bn utrecht
telefoon: 030 - 319946

Utrecht, 1988

Het gebruiken van de inhoud van deze brochure in publi-
caties is toegestaan, mits de bron duidelijk en nauw-
keurig wordt vermeld.

REGISTRATIE VERLOSKUNDIGEN
PEILING 1988

F. van Dam
Oktober 1988

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerste-
lijnsgezondheidszorg NIVEL
Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030-319946

Het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de eerstelijnsgezondheidszorg, mede in relatie tot andere sectoren van de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten en het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

Het NIVEL is voortgekomen uit het voormalige Nederlands Huisartsen Instituut (NHI) en wordt grotendeels gesubsidieerd door het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

INHOUD	pag
1. Inleiding	5
2. Het aantal praktizerende verloskundigen	7
3. Vestiging en vertrek	8
4. Samenstelling van de beroepsgroep verloskundigen	10
5. Aantal praktijken, assistenten naar praktijkvorm, aantal halve dagen en lidmaatschap NOV	14
6. Geografische spreiding van verloskundigen	15
7. Pas afgestudeerde verloskundigen	20
8. Praktijkzoekende verloskundigen	21
9. Ter afsluiting	24
10. Begrippen	25

1. INLEIDING

Sinds januari 1984 verzamelt het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) gegevens over de beroepsgroep verloskundigen. Dit registratieproject van verloskundigen is in 1983 van start gegaan met de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV) en het NIVEL.

Het doel van het registratieproject is informatie te verzamelen over menskracht in de verloskunde. In het project zijn op dit moment een tweetal registraties opgenomen, te weten de registratie van 'werkzame verloskundigen' en de registratie van 'nog-niet gevestigde verloskundigen'.

a. Registratie van werkzame verloskundigen

Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen zijn er in Nederland werkzaam?
- wat is de leeftijdsopbouw van alle praktizerende verloskundigen?
- hoeveel verloskundigen hebben zich gevestigd en hoeveel hebben de praktijk neergelegd?
- op welke wijze vestigt men zich?
- wat is de praktijkvorm?
- hoe is de spreiding en dichtheid over Nederland?

De belangrijkste gegevensbronnen waaruit het registratieproject Verloskundigen zijn informatie

krijgt zijn de Geneeskundige Hoofdinspectie van de Volksgezondheid (GHI) en de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV); tevens wordt door het NIVEL via schriftelijke en telefonische enquêtes materiaal verzameld. Op basis van deze bronnen zijn wij nu in staat om statistische overzichten te publiceren vanaf 1 januari 1970.

Gezien de opzet van het registratiesysteem van werkzame verloskundigen kunnen in het licht van achteraf nog uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet bevroren, hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten.

b. registratie van 'nog-niet gevestigde verloskundigen'

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL ook over een registratiesysteem van nog-niet gevestigde verloskundigen. Onder deze groep verloskundigen verstaan we diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar (nog) niet werkzaam zijn als verloskundige en daartoe de plannen (nog) niet hebben opgegeven. De gegevens worden verkregen via een enquête die jaarlijks op peildatum (1 januari) onder alle verloskundigen wordt gehouden die de opleiding in het daaraan voorafgaande jaar hebben voltooid of in een vorige peiling te kennen hebben gegeven dat zij op zoek zijn naar een functie als verloskundige.

Met deze gegevens kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen hebben jaarlijks de opleiding voltooid?
- hoeveel van hen zijn werkzaam als verloskundige en in welke functie?
- hoeveel tijd verloopt er tussen beëindiging van de opleiding en begindatum van de werkzaamheden als verloskundige?
- hoeveel verloskundigen zijn op zoek naar een eigen praktijk?
- welke voorkeuren hebben praktijkzoekende verloskundigen met betrekking tot de praktijkvorm?

In deze brochure wordt een samenvatting gegeven van de peiling op 1 januari 1988. Voor een uitgebreide presentatie van de gegevens uit deze brochure kan de volgende publikatie geraadpleegd worden: Dam, F. van en L. Hingstman, 1988. Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg 1988, Utrecht, Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg.

2. HET AANTAL PRAKTIZERENDE VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1988 zijn er in Nederland 1007 verloskundigen werkzaam. Voor het eerst is hiermee het aantal van 1000 overschreden. Van de 1007 werkzame verloskundigen zijn er 32, ofwel 3,2% van het mannelijk geslacht. De meerderheid van de verloskundigen (70,6%) is werkzaam in een eigen praktijk. Daarnaast is 16,5% klinisch werkzaam. Het aandeel verloskundigen in eigen praktijk neemt

sinds 1984 weer langzaam toe, na een daling die vanaf 1970 heeft plaatsgevonden. Het relatief aantal klinisch werkzame verloskundigen is vanaf 1982 langzaam dalende (tabel 1).

Tabel 1: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970, per 1 januari

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	643	82,3	92	11,8	16	2,1	30	3,8	781	100,0
1975	621	75,4	147	17,9	22	2,7	33	4,0	823	100,0
1980	552	69,3	168	21,1	25	3,2	51	6,4	796	100,0
1981	556	68,3	169	20,8	28	3,4	61	7,5	814	100,0
1982	555	66,5	177	21,2	35	4,2	68	8,1	835	100,0
1983	567	65,6	172	19,9	41	4,8	84	9,7	864	100,0
1984	593	65,4	160	17,7	38	4,2	115	12,7	906	100,0
1985	625	67,3	163	17,5	41	4,4	100	10,8	929	100,0
1986	665	69,7	166	17,4	28	2,9	95	10,0	954	100,0
1987	682	69,4	168	17,1	32	3,3	100	10,2	982	100,0
1988	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

3. VESTIGING EN VERTREK

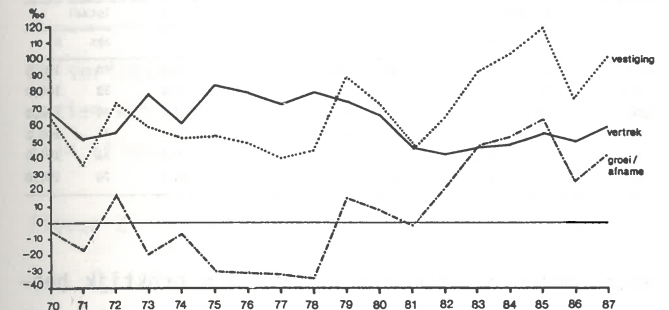
Uit de vestigingscijfers blijkt dat, na een geringe terugval in 1986, het aantal nieuw zelfstandig gevestigde verloskundigen in 1987 weer op het niveau ligt van 1985. In 1987 begonnen 70 verloskundigen een eigen praktijk of associeerden zich. Het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat in 1987 de praktijk heeft neergelegd is iets toegenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Per saldo zijn er in 1987 29 zelfstandig gevestigde verloskundigen bijgekomen (tabel 2). Ondanks een toename in het aantal praktijkneerleggingen ligt dit cijfer beduidend hoger dan dat van vorig jaar, en weer op het niveau van de jaren daarvoor (figuur 1).

Zo'n driekwart van de nieuwe zelfstandig gevestigden vestigde zich in associatie. De toename in het

Tabel 2: Absoluut aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1980 per 1 januari

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1980	40	36	+ 4
1981	24	25	- 1
1982	35	23	+12
1983	52	26	+26
1984	61	29	+32
1985	74	34	+40
1986	51	34	+17
1987	70	41	+29

Figuur 1: Vestiging, vertrek- en groeicijfers van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970

aandeel associaties ging gepaard met een drastische afname in het aandeel nieuwe vrije vestigingen. Het aandeel overnames bleef het vorig jaar vrijwel constant. De laatste jaren kan gesproken worden van een trend naar associëren (tabel 3).

Tabel 3: Vestigingswijze van verloskundigen vanaf 1970

	nieuwe vrije vestiging		associatie		overname		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	14	35,0	5	12,5	21	52,5	40	100,0
1975	6	18,2	8	24,2	19	57,6	33	100,0
1980	10	25,0	17	42,5	13	32,5	40	100,0
1985	17	23,0	49	66,2	8	10,8	74	100,0
1986	11	21,6	30	58,8	10	19,6	51	100,0
1987	5	7,1	52	74,3	13	18,6	70	100,0

In tabel 4 is te zien dat men zich steeds meer in een groepspraktijk vestigt; vooral het vorig jaar heeft wat dit betreft een sterke stijging te zien gegeven. De meeste verloskundigen startten nog in een duopraktijk, maar dit aandeel nam duidelijk af. Het aandeel starters in een solopraktijk neemt reeds lange tijd trendmatig af.

Tabel 4: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	31	77,5	8	20,0	1	2,5	40	100,0
1975	24	72,8	8	24,2	1	3,0	33	100,0
1980	19	47,5	20	50,0	1	2,5	40	100,0
1985	19	25,7	39	52,7	16	21,6	74	100,0
1986	14	27,5	27	52,9	10	19,6	51	100,0
1987	15	21,4	30	42,9	25	35,7	70	100,0

Voor verloskundigen die in 1987 hun praktijk hebben neergelegd, blijkt de voornaamste reden het natuurlijk verloop te zijn (44%).

4. SAMENSTELLING VAN DE BEROEPSGROEP VERLOSKUNDIGEN

De beroepsgroep verloskundigen kenmerkt zich door een vrij jonge leeftijdsopbouw. Het merendeel van

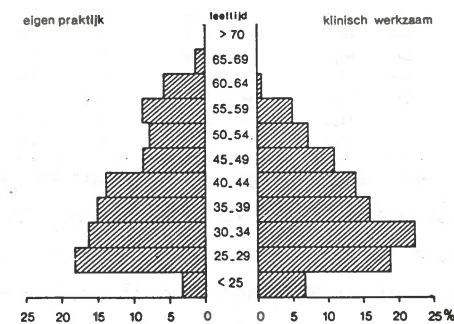
de verloskundigen is jonger dan 40 jaar (59,0%) terwijl slechts 5,6% ouder is dan 60 jaar (tabel 5).

Tabel 5: Absolute en relatieve leeftijdsverdeling van alle praktizerende verloskundigen per 1 januari 1988

	abs	%
jonger dan 25 jaar	54	5,4
25-29	210	20,9
30-34	181	18,0
35-39	149	14,8
40-44	129	12,8
45-49	87	8,6
50-54	71	7,0
55-59	70	6,9
60-64	43	4,3
65-69	12	1,2
70 jaar en ouder	1	0,1
Totaal	1007	100,0

De verloskundigen in eigen praktijk zijn relatief gezien wat ouder dan degenen die klinisch werkzaam zijn (figuur 2).

Figuur 2: Leeftijdsopbouw van verloskundigen met een eigen praktijk en klinisch werkzame verloskundigen per 1 januari 1988

Zo'n 47% van de klinisch werkzamen is jonger dan 35 jaar; bij de verloskundigen in eigen praktijk ligt dit op 39%. Dit verschil is minder groot dan vorig jaar (respectievelijk 49% en 35%).

Richten we onze aandacht op de praktijkvorm van de zelfstandig gevestigde verloskundigen, dan valt de constante daling op van het aantal verloskundigen werkzaam in een solopraktijk. Dit bedroeg in 1970 nog 91,1% van de zelfstandig gevestigden. In 1980 was dit aandeel reeds gedaald tot 74,5% en per 1 januari 1988 bedraagt dit nog slechts 43,7%. Het aandeel verloskundigen, werkzaam in een duopraktijk schommelt sinds 1985 rond de 35%, na een gestadige stijging in de jaren daarvoor. Het aandeel verloskundigen, werkzaam in een groepspraktijk is in 1987 spectaculair toegenomen van 13,1% tot 20,5%. Van een toename van dit aandeel is in feite pas sinds 1985 sprake (tabel 6).

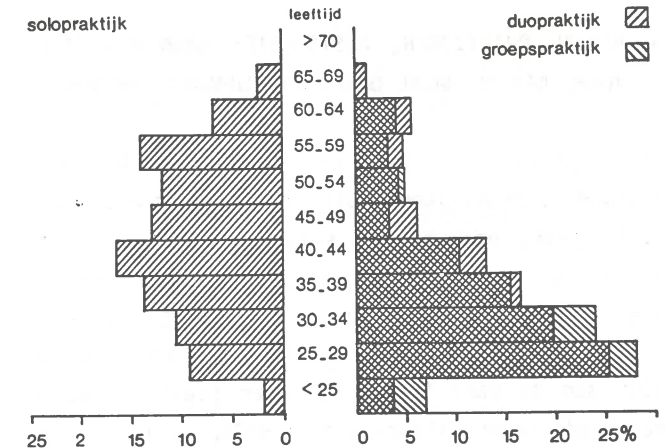
Tabel 6: Absolute en relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970, per 1 januari

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	586	91,1	45	7,0	12	1,9	643	100,0
1975	544	87,6	59	9,5	18	2,9	621	100,0
1980	411	74,5	114	20,6	27	4,9	552	100,0
1981	403	72,5	132	23,7	21	3,8	556	100,0
1982	399	71,9	132	23,8	24	4,3	555	100,0
1983	387	68,3	152	26,8	28	4,9	567	100,0
1984	386	65,1	172	29,0	35	5,9	593	100,0
1985	369	59,0	216	34,6	40	6,4	625	100,0
1986	343	51,6	244	36,7	78	11,7	665	100,0
1987	329	48,2	264	38,7	89	13,1	682	100,0
1988	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

De in een duopraktijk en groepspraktijk werkzame verloskundigen zijn gemiddeld jonger dan diegenen werkzaam in een solopraktijk (figuur 3). Van deze laatsten is 21,9% jonger dan 35 jaar; voor de verloskundigen werkzaam in een duo- of groepspraktijk

ligt dit percentage op respectievelijk 48,4% en 58,9%.

Figuur 3: Relatieve leeftijdsverdeling van praktizerende verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm per 1 januari 1988

Uitsplitsing naar functie en plaats van opleiding leert dat van de verloskundigen opgeleid in Heerlen, in vergelijking tot beide andere opleidingsinstituten, een relatief groter deel (19,2%) klinisch werkzaam is (tabel 7). Wat betreft de in Amsterdam opgeleiden zijn de waarneemsters oververtegenwoordigd, en wat betreft Rotterdam geldt dit, zij het in mindere mate, voor verloskundigen werkzaam in een eigen praktijk.

Tabel 7: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding per 1 januari 1988

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		asisstente		waarneemster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	233	70,8	48	14,6	8	2,4	40	12,2	329	100,0
Rotterdam	238	75,3	45	14,2	9	2,9	24	7,6	316	100,0
Heerlen	235	68,3	66	19,2	15	4,4	28	8,1	344	100,0
Buitenland*	5	27,8	7	38,9	3	16,7	3	16,7	18	100,0
Totaal	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

* Gelijktelling

5. AANTAL PRAKTIJKEN, ASSISTENTEN NAAR PRAKTIJKVORM, AANTAL HALVE DAGEN EN LIDMAATSCHAP NOV

Per 1 januari 1988 zijn er in Nederland 484 verloskundigenpraktijken. Dit is iets minder dan vorig jaar, ondanks een stijging van het aantal zelfstandig gevestigden. De verklaring hiervoor ligt in de sterke stijging van het aantal groepspraktijken; dit proces is overigens reeds sinds 1985 aan de gang (tabel 8). Hier staat tegenover het reeds jaren dalende aantal solopraktijken. Ook het aantal duopraktijken nam in 1987, voor het eerst, af. De opkomst van de groepspraktijken kan de meest markante ontwikkeling van 1987 worden genoemd.

Tabel 8: Aantal praktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	411	86,2	57	11,9	9	1,9	477	100,0
1981	403	84,7	66	13,8	7	1,5	476	100,0
1982	399	84,3	66	14,0	8	1,7	473	100,0
1983	387	82,0	76	16,1	9	1,9	472	100,0
1984	386	80,1	86	17,8	10	2,1	482	100,0
1985	369	75,5	108	22,1	12	2,4	489	100,0
1986	343	70,0	122	24,9	25	5,1	490	100,0
1987	329	67,3	132	27,0	28	5,7	489	100,0
1988	311	64,3	127	26,2	46	9,5	484	100,0

Van de 35 assistenten is het merendeel (22 = 62,9%) werkzaam in een solopraktijk. Van de klinisch werkzame verloskundigen werkt 65% full-time; zo'n 13% werkt een halve week of minder.

Het aantal werkzame verloskundigen dat lid is van de NOV bedraagt 781. Dit is 77,6% van alle verloskundigen. Leden worden vooral gevonden onder verloskundigen met een eigen praktijk (86,8%) en de waarneemsters (70,5%). De klinisch werkzamen zijn, relatief gezien, het minst lid (44,6%).

6. GEOFRAFISCHE SPREIDING VAN VERLOSKUNDIGEN

In de provincies Limburg en Groningen zijn relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam; dit geldt eveneens, zij het in mindere mate, voor Utrecht. In Zeeland, Flevoland en Overijssel werken, relatief gezien, de meeste verloskundigen in een eigen praktijk, in Limburg de minste (tabel 9). In deze tabel valt verder nog het hoge aandeel waarneemsters in Friesland, en het ontbreken van waarneemsters in Drenthe op.

Dat met name in de grote steden (en in wat mindere mate in de middelgrote steden) van ons land er relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam zijn, terwijl dat in het landelijk gebied, het verstedelijkt landelijk gebied en de forensengemeenten niet tot nauwelijks het geval is, wekt geen verwondering. Bovendien zijn nogal wat klinisch werkzamen in dienst van een academisch ziekenhuis.

Tabel 9: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie per 1 Januari 1988

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	18	62,1	8	27,6	-	-	3	10,3	29
Friesland	16	61,5	3	11,5	1	3,9	6	23,1	26	100,0
Drenthe	17	73,9	4	17,4	2	8,7	-	-	23	100,0
Overijssel	46	80,7	1	1,7	3	5,3	7	12,3	57	100,0
Flevoland	14	82,3	-	-	1	5,9	2	11,8	17	100,0
Gelderland	88	79,3	10	9,0	1	0,9	12	10,8	111	100,0
Utrecht	50	69,5	15	20,8	1	1,4	6	8,3	72	100,0
Noord-Holland	132	64,4	38	18,5	10	4,9	25	12,2	205	100,0
Zuid-Holland	159	73,6	32	14,8	6	2,8	19	8,8	216	100,0
Zeeland	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	8	100,0
Noord-Brabant	105	74,0	20	14,1	9	6,3	8	5,6	142	100,0
Limburg	59	58,4	35	34,7	1	1,0	6	5,9	101	100,0
Nederland	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

Uitgesplitst naar praktijkvorm valt te zien dat solopraktijken verhoudingsgewijs vaker voorkomen in de provincies Groningen, Zeeland en Flevoland. In Utrecht vinden we deze heel weinig. Groepspraktijken zijn afwezig in Groningen, Flevoland en Zeeland. Uitsplitsing naar urbanisatiegraad schept een nog duidelijker beeld: solopraktijken vinden we voornamelijk in het landelijk en verstedelijkt landelijk gebied en in de forensengemeenten. De kleine, middelgrote en grote steden worden gekenmerkt door grote aantallen verloskundigen werkzaam in een duo- of groepspraktijk (tabel 10).

Tabel 10: Aantal praktizerende verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 Januari 1988

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Landelijk gebied	18	50,0	15	41,7	3	8,3	36	100,0
Verstedelijkt landelijk gebied	104	62,7	43	25,9	19	11,4	166	100,0
Forensengemeenten	63	57,3	36	32,7	11	10,0	110	100,0
Kleine steden	42	43,8	39	40,6	5	15,6	96	100,0
Middelgrote steden	38	29,5	56	43,4	35	27,1	129	100,0
Grote steden	46	26,4	65	37,4	63	36,2	174	100,0
Nederland	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

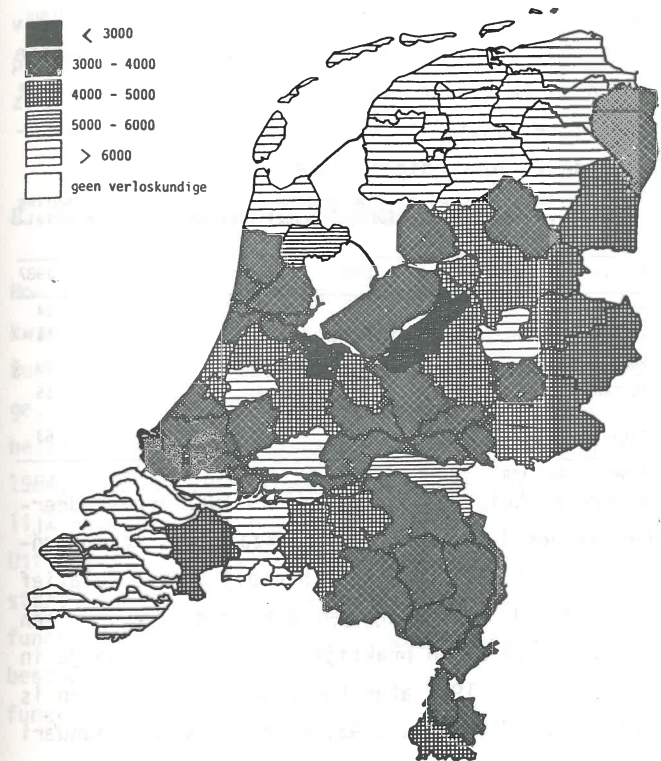
Het landelijk gebied, waar het, gezien de geringe bevolkingsdichtheid en de ongunstige leeftijdsopbouw van de bevolking, voor een verloskundige moeilijk is een rendabele praktijk te voeren, kent een zeer geringe verloskundigendichtheid (één verloskundige per 9103 vrouwen in de vruchtbare leeftijd). In deze gebieden worden veel bevallingen dan ook door huisartsen geleid. In de grote steden is sprake van de hoogste verloskundigendichtheden. Figuur 4 illustreert nog eens de variatie in verloskundigendichtheid in Nederland, nu per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen). Hierbij dient opgemerkt te worden dat geen rekening gehouden is met de werkgebieden van de verloskundigen, maar slechts hun praktijkadres in de beschouwing is betrokken.

Op 1 januari 1988 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 20.692. Dit aantal ligt lager dan in voorgaande jaren en de verloskundigendichtheid in Nederland is daarmee opnieuw toegenomen (1986: 1 op 21.843; 1987: 1 op 21.422). Het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde plus klinisch werkzame verloskundigen bedraagt per 1 januari 1988 16.776. Bij een meer exacte operationalisatie van het begrip 'verloskundigendichtheid' relateren we het aantal verloskundigen in een eigen praktijk aan het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar. Hantering van deze methode levert een verloskundigendichtheid op van één verloskundige per 4176 vrouwen in de bovenomschreven leeftijdsgroep (tabel 11). De verloskundigen zijn niet gelijkelijk over Nederland verspreid. De verloskundigendichtheid is het hoogst in Limburg, Flevoland, Noord-Holland en Utrecht. De overige acht provincies kennen een lagere dan gemiddelde dichtheid. Zeeland en Friesland hebben hierbij de laagste waarden.

Tabel 11: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, per provincie per 1 januari 1988

Provincie	Aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	Aantal verloskundigen in eigen praktijk	Aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	113.553	18	6309
Friesland	115.023	16	7189
Drenthe	83.523	17	4913
Overijssel	198.474	46	4315
Flevoland	41.845	14	2989
Gelderland	360.262	88	4094
Utrecht	205.350	50	4107
Noord-Holland	482.440	132	3655
Zuid-Holland	641.213	159	4033
Zeeland	65.930	7	9419
Noord-Brabant	440.295	105	4193
Limburg	219.942	59	3728
Nederland	2.967.850	711	4174

Figuur 4: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per zelfstandig gevestigde verloskundige) per WGR-subregio per 1 januari 1987

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Elk jaar stromen zo'n 60 adspirant verloskundigen in op de arbeidsmarkt. De meesten van hen hebben dan hun opleiding aan één van de drie verloskundigenopleidingen in Nederland, te weten Amsterdam, Rotterdam en Heerlen, voltooid. In de laatste jaren is er echter sprake van een toename van het aantal gelijkstellingen van in het buitenland opgeleide verloskundigen (tabel 12).

Tabel 12: Verdeling van de afgestudeerden naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding vanaf 1984

Plaats van opleiding	1984	1985	1986	1987
Amsterdam	17	24	18	14
Rotterdam	14	15	17	14
Heerlen	27	22	15	20
Buitenland*	2	4	13	15
Totaal	60	65	63	63

* gelijkstelling

De meerderheid (88,9%) van de in 1987 afgestudeerden is per 1 januari 1988 werkzaam als verloskundige (tabel 13). Opvallend hierbij is het relatief hoge aantal verloskundigen dat reeds (binnen één jaar) in een eigen praktijk werkzaam is. Van de in 1984, 1985 en 1986 afgestudeerde verloskundigen is respectievelijk 88,4%, 93,9% en 85,7% op 1 januari 1988 als verloskundige werkzaam; de meesten van hen in een eigen praktijk.

Tabel 13: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, per 1 januari 1988

Werkzaamheden	1984		1985		1986		1987	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Eigen praktijk	32	53,4	42	64,6	21	33,3	26	41,3
Klinisch werkzaam	12	20,0	6	9,2	14	22,2	6	9,5
Assistent(e)	3	5,0	8	12,3	8	12,7	5	7,9
Waarne(em)ster	6	10,0	5	7,7	11	17,5	19	30,2
Nog niet werkzaam	2	3,3	2	3,1	5	7,9	7	11,1
Niet meer werkzaam	5	8,3	2	3,1	4	6,4	-	-
Totaal	60	100,0	65	100,0	63	100,0	63	100,0

De in Heerlen opgeleide verloskundigen zijn, relatief gezien, iets vaker klinisch werkzaam dan diegenen afkomstig van de andere opleidingen. Dit geldt echter niet meer voor diegenen afgestudeerd in 1987. Van de verloskundigen die in de afgelopen vier jaren een gelijkstelling hebben gekregen (34 personen) is de helft niet als verloskundige werkzaam.

8. PRAKTIJKZOEKENDE VERLOSKUNDIGEN

Hoe langer het geleden is dat men van de opleiding kwam dan wel werd gelijkgesteld, hoe minder men op zoek is naar een (andere) functie als verloskundige. Van de in 1987 afgestudeerden is bijna de helft op zoek naar een (andere) functie. Van de in 1984, 1985 en 1986 afgestudeerden is respectievelijk 5%, 8% en 13% nog zoekend.

Uit tabel 14 blijkt dat het vooral de waarneemsters zijn die op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige. De waarneming kunnen we beschouwen als een tijdelijke c.q. doorstroomfunctie.

Tabel 14: Aantal verloskundigen (alle in de telling meegenomen) dat op zoek is naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden per 1 januari 1988

Werkzaamheden	Op zoek		Niet op zoek	
	abs	%	abs	%
Eigen praktijk	5	4,1	116	95,9
Klinisch werkzaam	5	13,2	33	86,8
Assistent(e)	4	16,7	20	83,3
Waarne(em)ster	26	63,4	15	36,6
Nog niet werkzaam	6	22,2	21	77,8
Totaal	46	18,3	205	81,7

De meeste zoekenden (63%) ambiëren een eigen praktijk. Van hen geven veruit de meesten (90%) de voorkeur aan het werken in een associatie.

Het zoeken naar een (andere) functie als verloskundige geschiedt voornamelijk via het reageren op advertenties, via vrienden en kennissen en via het rechtstreeks benaderen van reeds gevestigde verloskundigen.

Om een indruk te krijgen of er in de loop der jaren verschuivingen zijn opgetreden in de mogelijkheden om aan het werk te komen als verloskundige, hebben we van de verschillende cohorts bekeken welk percentage binnen één tot en met vier jaar als verloskundige in een bepaalde functie werkzaam is (tabel 15).

Beginnende verloskundigen starten relatief vaak als waarneemster; het aantal verloskundigen in een eigen praktijk neemt toe naarmate de voltooiing van de opleiding langer geleden is. Het aantal nog niet werkzamen neemt op eenzelfde manier af.

De mogelijkheden om als verloskundige aan de slag te komen kunnen we als ruim bestempelen.

Tabel 15: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd of gelijkgesteld sinds 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijkstelling, in procenten

	binnen 1 jaar			binnen 2 jaar			binnen 3 jaar		binnen 4 jaar	
	1984	1985	1986	1987	1984	1985	1986	1984	1985	1984
Eigen praktijk	16,7	27,7	12,7	41,3	38,4	47,7	33,3	51,7	64,6	53,4
Klinisch werkzaam	16,7	16,9	17,5	9,5	20,0	15,4	22,2	21,7	9,2	20,0
Assistent(e)	18,3	9,2	14,3	7,9	15,0	12,3	12,7	5,0	12,3	5,0
Waarne(e)m(st)er	25,0	32,3	31,7	30,2	13,3	20,0	17,5	8,3	7,7	10,0
Nog niet werkzaam	23,3	13,9	23,8	11,1	10,0	1,5	7,9	8,3	3,1	3,3
Niet meer werkzaam	-	-	-	-	3,3	3,1	6,4	5,0	3,1	8,3
Totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Abs	60	65	63	63	60	65	63	60	65	60

9. TER AFSLUITING

Als afsluiting willen we de voornaamste bevindingen uit de peiling van 1 januari 1988 naar voren halen:

- Op 1 januari 1988 zijn er 1007 werkzame verloskundigen in Nederland, tegen 982 bij de peiling van 1987.
- De meerderheid van de verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70,6%); 16,5% is klinisch werkzaam.
- Het relatieve aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen is, in vergelijking met 1987, iets toegenomen. In 1987 hebben zich 70 verloskundigen gevestigd (in eigen praktijk) en hebben 41 verloskundigen de praktijk neergelegd.
- Van de zich in 1987 gevestigden deed 74% dat in de vorm van een associatie, beduidend meer dan in 1986.
- Verloskundigen zijn gemiddeld vrij jong: 59% is jonger dan 40 jaar; nog geen 6% is ouder dan 60 jaar.
- Van de verloskundigen met een eigen praktijk werkt 44% solo; 36% werkt in een duopraktijk en 20% in een groepspraktijk. Het aandeel in een groepspraktijk werkzamen is sterk toegenomen in 1987.
- Per 1 januari 1988 zijn er in Nederland 484 verloskundigenpraktijken, iets minder dan vorig jaar. Het aantal groepspraktijken nam sterk toe.
- Per 1 januari 1988 bedraagt het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per verloskundige in eigen praktijk 4.174. De ver-

loskundigendichtheid is in 1987 opnieuw toegenomen.

De verloskundigendichtheid is het laagst in de landelijke gebieden. De provincies met de laagste verloskundigendichtheid zijn Zeeland en Friesland.

- In 1987 zijn 48 verloskundigen van de opleidingen gekomen. Vijftien in het buitenland opgeleiden werden gelijkgesteld.
- Van de in 1987 afgestudeerden is het grootste deel (88,9%) per 1 januari 1988 werkzaam als verloskundige; 41% is reeds werkzaam in een eigen praktijk.
- Van alle vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen is per 1 januari 1988 19% op zoek naar een (andere) functie als verloskundige. De meeste zoekers ambiëren een eigen praktijk en vestigen zich het liefst in associatie.

10. BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen.

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigde (eigen praktijk) - Verloskundige die een overeenkomst heeft met het ziekenfonds en alleen of in een maatschap een praktijk uitoefent.

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis.

Assistente - Een verloskundige in dienst bij een zelfstandig gevestigde verloskundige.

Solopraktijk - De praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert.

Duopraktijk - Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten).

Groepspraktijk - Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten).

Vrije vestiging - Nieuwe vestiging van een verloskundige praktijk.

Overname - Vestiging van een verloskundige door voortzetting van een bestaande verloskundige praktijk.

Associatie - Vestiging van een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap.

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. Hierin zijn de volgende categorieën onderscheiden: (Naar: J.J. Harts, de Structuurnota, een sociaal geografische analyse van een gebied, 1979).

Landelijk gebied:

gebied van gemeenten met grootste kern minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw.

Verstedelijkt landelijk gebied:

gebied van gemeenten met grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector.

Forensengemeente:

gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking is forens.

Stedelijke gemeente:

gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Binnen deze categorie wordt het volgende onderscheid gemaakt:

1. Kleine steden:

gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom.

2. Middelgrote steden:

gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom.

3. Grote steden:

gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom.